

Ten eerste willen Stichting Transgender Netwerk Nederland en WOMEN Inc. benadrukken dat zij een open maatschappelijk debat over de transgenderwet van groot belang acht. Deze klacht richt zich dus niet op de vrijheid van meningsuiting van tegenstanders van de transgenderwet. Deze klacht richt zich tegen de recente reclame-uiting van www.gendertwijfel.nl, de wijze waarop zij hierin hun standpunten naar voren brengen in het publieke domein en de wijze waarop zij op verschillende plaatsen reclame maken voor hun denkbeelden.

1 Ontvankelijkheid

De klacht richt zich tegen de aanprijzing van denkbeelden door de adverteerder en is derhalve ontvankelijk op basis van artikel 1 van de Reclamecode. De klacht richt zich tegen het radiospotje uitgezonden via de STER op de publieke omroep (zie <https://www.metronieuws.nl/in-het-nieuws/binnenland/2023/02/klachten-radiospot-gendertwijfel-intrekking-niet-waarschijnlijk>)

2 Analyse van het radiospotje

De tekst van het spotje luidt als volgt:

“Als moeder ben ik tegen de transgenderwet. Mijn dochter kan zich registreren als man, onze zoon als vrouw. Dit kan zelfs onder de zestien jaar. Geslacht is toch geen keuze! Tweede Kamer, stop de transgenderwet.”

Er zijn diverse interpretaties mogelijk van de tekst en het radiospotje.

Interpretatie 1:

Door gebruik te maken van de tegenwoordige tijd is de uitspraak van het reclamespotje feitelijk onjuist. De dochter van de vrouw kan zich *niet* registreren als man en de zoon kan zich *niet* registreren als vrouw onder de huidige wetgeving zo lang zij onder de 16 zijn. Het spotje geeft de indruk dat deze keuze nu *wél* mogelijk is en dat de Tweede Kamer de Transgenderwet moet tegenhouden omdat deze een ongewenste verandering in de huidige situatie tot gevolg zal hebben. Voor mensen die niet weten wat de huidige situatie is, maar die *wél* van gedachte zijn dat het wenselijk is dat iedereen diens eigen genderidentiteit kan bepalen en diens identiteit in de GBA moet kunnen registreren (ook onder de 16 jaar) geeft dit spotje de indruk dat (1) dit recht bestaat nu en (2) het recht zal worden ontnomen.

Beoordeling van het radiospotje op basis van deze interpretatie

De twee conclusies die de luisteraar in dit geval zou kunnen trekken zijn een onjuiste weergave van de huidige situatie. Het spotje vormt voor deze groep mensen misleidende informatie dat op generlei wijze bijdraagt aan het openbaar debat. Integendeel, deze interpretatie van het spotje zou tot een eis van burgers aan de volksvertegenwoordiging kunnen leiden voor het tegenhouden van het wetsvoorstel, op basis van misleidende informatie, hetgeen het democratische proces zou ondermijnen.

Interpretatie 2:

Deze interpretatie gaat ervan uit dat de luisteraar op de hoogte is van de huidige situatie, en dus het gebruik van de tegenwoordige tijd in het spotje begrijpt als een verwijzing naar de situatie *na* de goedkeuring en implementatie van de Transgenderwet.

Bij deze interpretatie is de situatie als volgt. Een moeder vertelt dat haar dochter of zoon zich kan registreren als respectievelijk een man of vrouw, en dat ook nog onder de 16 jaar. Zij reageert afwijzend en verklaart “Geslacht is geen keuze.” Haar toon (stijgende intonatie met dubbele klemtoon aan het einde van de zin) kan gekwalificeerd worden als o.a. “één van verbazing”, “misprijzend”, “corrigerend”,

“neerbuigend” en “minachtend”. De boodschap is: *Je bent toch niet zo achterlijk dat je denkt dat geslacht een keuze is?*.

Beoordeling van het radiospotje op basis van deze interpretatie

Bij deze interpretatie wordt een mogelijkheid voorgehouden dat een moeder van een ‘meisje’ of een ‘jongen’, mogelijk onder de 16, wordt verteld dat het ‘meisje’ of de ‘jongen’ zich zou willen registreren bij als respectievelijk jongen of meisje. Dat kinderen onder de 16 jaar hiervoor langs de rechter moeten volgens het wetsvoorstel, wordt weggelaten. Direct daarna wordt een generieke reactie voorgesteld (“Geslacht is geen keuze!”) die als gepast wordt geacht in zulke situaties. In zo’n situatie zou de badinerende, afwijzende toon echter als emotioneel zeer kwetsend kunnen worden ervaren door het kind, dat zich afgewezen en ontkend in diens ervaring van de eigen identiteit zou kunnen voelen. De psychologische effecten daarvan, de neerbuigende afwijzing door diens moeder, kan als psychologisch geweld worden aangemerkt. In het geval van een ouder die op zo’n manier reageert uit onwetendheid is een dergelijke daad, hoewel weinig inlevend, te begrijpen en te vergeven. Maar in dit radiospotje wordt zo’n generieke afkeurende reactie voorgesteld als de passende reactie. Het voorstellen van zo’n reactie als gepast komt neer op het aanzetten tot het plegen van psychisch geweld door ouders tegen hun kinderen die een dergelijke wens uiten. Als een dergelijke houding van de ouder aanblijft wordt dit door Veilig Thuis gekenmerkt als een vorm van geweld en verwaarlozing.¹

Verder is het spotje misleidend omdat het geen onderscheid maakt tussen seksekenmerken en genderidentiteit. Het Nederlandse woord ‘geslacht’ maakt geen onderscheid tussen de fysieke aard van een persoon en de culturele en maatschappelijk betekenis of identiteiten die daaraan worden gekoppeld. De manier waarop het spotje het woord ‘geslacht’ gebruikt legt een directe koppeling tussen hoe iemand is geboren (fysieke seksekenmerken) en de identiteit die eraan gekoppeld wordt (gender). Ook is het spotje misleidend omdat het ervan uitgaat dat zowel sekse als gender binair zijn. Het bestaan van intersekse en non-binaire mensen wordt ontkend.

In alle gevallen is de toon en de implicatie van de uitspraak misleidend over wie de keuze met betrekking tot genderidentiteit maakt. De toon van de uitspraak “Geslacht is geen keuze” komt in feite neer op een minachtende uitspraak met de strekking: *Je bent niet goed bij je hoofd als je je niet neerlegt bij de keuze over je genderidentiteit die bij de geboorte op basis van seksekenmerken ooit voor je is gemaakt*. De strekking van de uitspraak is dwingend, ontkennend, misprijzend en druist om die reden in tegen het recht op menswaardigheid van mensen bij wie de genderidentiteit niet overeenkomt met het geboortegeslacht. Het radiospotje schendt daarom hun recht op grond o.a. van het EU Handvest om op een menswaardige manier te worden bejegend. Gezien het misleidende karakter van de uitspraak (hetgeen niet aan het publieke debat bijdraagt, maar juist ondergraaft) en de schending van mensenrechten die de uitspraak impliceert, zijn er geen gronden aanwezig voor een afweging met het recht van meningsuiting.

2.1 Strijdigheid met artikel 8 van de Reclamecode

Zoals hierboven is aangegeven is het radiospotje op diverse punten en op basis van diverse interpretaties misleidend.

2.2 Strijdigheid met artikel 3 van de Reclamecode

Het radiospotje is in strijd met het algemeen belang omdat het aanzet tot psychologisch geweld tegen mensen die een genderidentiteit ervaren die anders is dan die hun bij de geboorte is toegekend. Het radiospotje zet mensen aan tot misprijzende reacties die een schending betekenen van het recht op

¹ Definitie van huiselijk geweld volgens Veilig Thuis: “Lichamelijk, psychisch en seksueel geweld gepleegd door iemand uit de huiselijke of familiekring. Het negeren van iemands genderidentiteit en het weerhouden van of straffen om diens genderexpressie te uiten. Het tegenhouden van iemands medische, sociale of administratieve gendertransitie is ook een vorm van geweld/ verwaarlozing. Ieder mens heeft het recht om zich te ontwikkelen, ongeacht leeftijd, gender, beperking, seksuele voorkeur, opleidingsniveau, etniciteit of godsdienst”. Signaalkaart Genderidentiteit, genderexpressie en geslachtskenmerken, Veilig Thuis: <https://www.020veiligthuis.nl/publicaties/signaalkaart-genderidentiteit-genderexpressie-en-huiselijk-geweld/>

een menswaardige bejegening van betrokkenen. Door misleidend te zijn op diverse punten ondergraaft het spotje het voeren van een open, democratisch debat over de transgenderwet.

2.3 Strijdigheid met artikel 4 van de Reclamecode

De uitsluiting van transgender mensen en het presenteren van de verankering van hun fundamentele rechten op zelfbeschikking in de wet ten opzichte van hun genderidentiteit en -expressie, en het aanzetten tot een afwijzende reactie is nodeloos kwetsend jegens deze groep mensen en daarom in strijd met artikel 4 van de Reclamecode. Het spotje creëert ook een sfeer waarin mensen (inclusief zeer jonge mensen) met een dergelijke wens op hun hoede moeten zijn en angst moeten hebben voor de wijze waarop men (inclusief ouders) daarop reageren. Het zet ook aan tot psychologisch geweld.

2.4 Strijdigheid met artikel 5 van de Reclamecode

Nergens in het radiospotje worden de naam of contactgegevens van de persoon of organisatie vermeld die het radiospotje heeft gemaakt. Er wordt dus geen open debat gevoerd of gestimuleerd. Als reclame de manier wordt om uiting te geven door maatschappelijk groeperingen die niet aanspreekbaar zijn op hun opvattingen en zich keren tegen andere groepen via het middel van reclame, wordt het vertrouwen in reclame geschaad, hetgeen in strijd is met artikel 5 van de Reclamecode.

Op basis van het bovenstaande zijn wij van mening dat dit radiospotje in strijd is met de reclamecode. Wij verzoeken wij u een uitspraak te doen over het radiospotje zodat het niet meer wordt uitgezonden en zodat een kader wordt geschapen waarin omroepmaatschappijen dergelijke radiospotjes kunnen beoordelen.

Ondertekend door WOMEN Inc. en Transgender Netwerk. Wij zijn graag bereid de klacht mondeling toe te lichten.

WOMEN Inc. strijdt al sinds 2005 voor een samenleving met gelijke kansen voor iedereen, ongeacht gender of sekse. Een belangrijke voorwaarde hiervoor zijn de media: die moeten representatief zijn en vrij van beperkende stereotypes.



Transgender Netwerk zet zich sinds 2008 in voor een genderdiverse samenleving waarin de mensenrechten van transgender en non-binaire mensen beschermd zijn.



Wij dienen deze klacht mede in namens mensen uit onze achterban die aangaven niet te willen dat hun naam bekend zou worden bij Gendertwijfel. Door het indienen van een klacht zou dat wel gebeuren, daarom meldden ze zich bij ons.